

Coimisiún na Scrúduithe Stáit
State Examinations Commission

Leaving Certificate 2017

Marking Scheme

Croatian

Higher Level

Note to teachers and students on the use of published marking schemes

Marking schemes published by the State Examinations Commission are not intended to be standalone documents. They are an essential resource for examiners who receive training in the correct interpretation and application of the scheme. This training involves, among other things, marking samples of student work and discussing the marks awarded, so as to clarify the correct application of the scheme. The work of examiners is subsequently monitored by Advising Examiners to ensure consistent and accurate application of the marking scheme. This process is overseen by the Chief Examiner, usually assisted by a Chief Advising Examiner. The Chief Examiner is the final authority regarding whether or not the marking scheme has been correctly applied to any piece of candidate work.

Marking schemes are working documents. While a draft marking scheme is prepared in advance of the examination, the scheme is not finalised until examiners have applied it to candidates' work and the feedback from all examiners has been collated and considered in light of the full range of responses of candidates, the overall level of difficulty of the examination and the need to maintain consistency in standards from year to year. This published document contains the finalised scheme, as it was applied to all candidates' work.

In the case of marking schemes that include model solutions or answers, it should be noted that these are not intended to be exhaustive. Variations and alternatives may also be acceptable. Examiners must consider all answers on their merits, and will have consulted with their Advising Examiners when in doubt.

Future Marking Schemes

Assumptions about future marking schemes on the basis of past schemes should be avoided. While the underlying assessment principles remain the same, the details of the marking of a particular type of question may change in the context of the contribution of that question to the overall examination in a given year. The Chief Examiner in any given year has the responsibility to determine how best to ensure the fair and accurate assessment of candidates' work and to ensure consistency in the standard of the assessment from year to year. Accordingly, aspects of the structure, detail and application of the marking scheme for a particular examination are subject to change from one year to the next without notice.

Pažljivo pročitajte cijeli tekst i odgovorite na pitanja iz svih triju dijelova. Na pitanja odgovorite svojim riječima, a odgovori neka se temelje na tekstu. Svi odgovori moraju biti na hrvatskome jeziku.

I. dio

[30 bodova]

Društvene mreže - život za tuđi pogled?

1. „Svakodnevno sam stavljala desetak statusa začinjnih fotografijama i filmićima. Mijenjala bih frizuru, kupovala odjeću i sunčala se da bih se mogla pohvaliti pred svojih tri tisuće prijatelja na Facebooku. Ponekad bih se dovezla do nekog prestižnog lokala samo da bih kliknula *check in*, iako ne bih ulazila u njega“, svjedoči 28-godišnja Bjelovarka Jelena. „Uspoređivala sam broj lajkova koje su dobivale moje najvažnije virtualne prijateljice, bolje rečeno suparnice, s brojem svojih lajkova. Kad bi neka od njih bila uspješnija, istinski bih patila i ‘mozgala’ čime ću ih sutradan nadmašiti. Drastično sam smanjila posjete Facebooku tek kad su mi sve sfere života počele patiti“.
2. Jelena je među desecima milijuna korisnika društvenih mreža kojima je privlačenje pažnje i natjecanje s virtualnim i stvarnim prijateljima jedna od glavnih zanimacija. Facebook, Instagram i srodni mediji omogućuju korisnicima neprekidno međusobno uspoređivanje po izgledu, imovini i dostignućima. Kako bi zadivili prijatelje na mreži, korisnici se prenemaju, razmeću svojom stvarnom ili glumljenom srećom, brižno paze na izgled, okidaju *selfije* i vrebaju situacije koje se isplati snimiti za objavu na profilu.
3. Istovremeno prate što objavljuju prijatelji i procjenjuju tko je ostavio bolji dojam. „Uspoređivanje, zanimanje za druge i povoljna prezentacija samog sebe prirodne su za ljudsko ponašanje. Znamo da je i u životinjskom svijetu prezentacija bitna za preživljavanje i za održavanje vlastitog genetskog materijala“, rekla nam je psihologinja Petra Malešević.
4. „Društvene mreže preuzimaju od susreta uživo našu potrebu za usporedbom i prezentiranjem jer je u stvarnosti, uz brojne svakodnevne obaveze, teško održavati aktivan socijalni život“. Mnoga ranija istraživanja isticala su pozitivnu ulogu društvenih mreža u širenju kruga poznanstava, no u međuvremenu su utvrđene i njihove loše strane. Iz stalnog uspoređivanja s okolinom često niču razočaranje, anksioznost i depresija. Neki korisnici razvijaju i ovisnost o razmetanju i natjecanju na društvenim mrežama, zapostavljajući potrebe i obaveze iz stvarnog života.
5. Nekoliko je istraživanja utvrdilo vezu između korištenja društvenih mreža i postupnog opadanja duševnog blagostanja i pogoršanja predodžbe o sebi. Gledanje slika sretnih prijatelja na društvenim mrežama može u vama izazvati potištenost, zavist i osjećaj izoliranosti, utvrdili su stručnjaci s Humboldtova sveučilišta u Berlinu i Tehničkog sveučilišta u Darmstadtu. Proučivši 600 korisnika, njemački su znanstvenici

zaključili da se svaki treći osjeća lošije nakon posjeta nekoj društvenoj mreži te da mu opada opće zadovoljstvo životom. Bolni osjećaji nakon posjeta društvenim mrežama proizlaze iz uspoređivanja s prijateljima koji se doimaju uspješnijima, bio taj dojam realan ili ne.

6. Izazivanje zavisti jedna je od ključnih potreba onog dijela korisnika koji se bave uspoređivanjem i natjecanjem s prijateljima. Prema istraživanjima, trećina korisnika društvenih mreža objavljuje fotografije samo da bi im drugi zavidjeli. Korisnici društvenih mreža koji naginju samopromidžbi žele izgledati kao pobjednici pa se predstavljaju kao privlačni, omiljeni, uspješni i vrijedni divljenja, izrezujući ono što im ne ide u prilog. Zahvaljujući takvoj strategiji, koju stručnjaci zovu selektivno predstavljanje, profili na društvenoj mreži izgledaju kao zbirka najvećih hitova inače prosječnog glazbenika.
7. Zbog selektivnog objavljivanja sadržaja, posjetitelj na tuđem profilu ne može znati u kakvim je okolnostima prijatelj snimio spektakularnu fotografiju na plaži. Na primjer, par na ljetovanju može objavljivati neodoljive slike iako se cijelo vrijeme svađa.
8. „Društvene mreže podsjećaju na stara korza u manjim mjestima. Za večernji izlazak većina će se svakako uparaditi, prikazati se u najboljem mogućem svjetlu i truditi se pokazati sve svoje vrline. Nedostatke će pokušati sakriti ili umanjiti“, primjećuje Malešević. „Na korzu su se nekoć sklapali poslovi, upoznavali budući bračni partneri, pokazivao ili utvrđivao socijalni status. Ljudi su se uspoređivali, natjecali, pričali jedni o drugima. Dojam je mogao zavarati, kao i uvijek kada stvaramo mišljenje na temelju samo jedne situacije.“
9. Manipulirane ili izvađene iz konteksta, fotografije daju iskrivljenu sliku o korisniku koji ih objavljuje. To istovremeno iskrivljuje promatračevu predodžbu o sebi, navodeći ga na pogrešan zaključak o vlastitoj vrijednosti i položaju u društvu. Zaključivši da mu je život prazan i strahujući da će to i okolina otkriti, korisnik se baca na stvaranje i objavu vlastitih glamuroznih sadržaja. To obično zahtijeva krivotvorenje stvarnosti, a što sadržaj jače odudara od istine, to je veća gorčina koju krivotvoritelj osjeća.
10. „Ono što s drugima dijelimo na društvenim mrežama svakako je tek djelić stvarnosti. Sadržaj na društvenoj mreži može biti sto posto nestvaran, ali nikada nije sto posto stvaran“, napominje naša sugovornica. „Nijedan prikaz ni profil ne mogu u potpunosti prikazati složenost naših osobnosti. Prisjetimo se da u komunikaciji na društvenim mrežama nedostaje cijela neverbalna komunikacija. Naš društveni život na Facebooku može biti intenzivniji od onoga u stvarnosti, ali je osiromašen za sve ono što donosi živi kontakt, a svakako je i mnogo teže provjerljiv“.
11. U čovjekovoj je prirodi da želi imati vrijednost i, ako može, povećavati je. Budući da smo društvena bića, bitan nam je i položaj u zajednici. U nekim situacijama crpimo svoju vrijednost iz tuđeg priznanja ili prihvaćanja. „To se, u pravilu, zbiva kad nam krupne životne promjene, gubici i stres privremeno poljuljaju samopouzdanje i navedu nas da posumnjamo u svoj identitet. Takva stanja nisu trajna i ne utječu na naše temeljno poimanje vlastite vrijednosti“, objašnjava Malešević, „međutim, kome

su samopouzdanje i samopoštovanje duboko i trajno narušeni, hrani se pažnjom i odobravanjem okoline pa živi za tuđi pogled. Takav život može biti vrlo naporan i u težim slučajevima zahtijeva stručnu pomoć“.

12. Tko sam ja kad nema publike? - pitanje je koje si trebamo postaviti s vremena na vrijeme. Kada na to nađemo odgovor, publika nam prestaje biti potrebna jer smo našli svoje utočište kojemu se, umjesto internetskih stranica, možemo vratiti nakon svakog napornog dana.

(prilagođeno prema: Ozren Podnar, www.sensaklub.hr)

1. Objasnite svojima riječima sljedeće pojmove: [5 bodova]
- a) suparnice (1) *one koje se natječu s kim za pobjedu u igri ili životu; protivnice, rivalke*
 - b) potištenost (5) *stanje onoga koji je utučen, snužden, tužan*
 - c) utočište (12) *sigurno mjesto za onoga koji se sklanja od nevolje ili opasnosti; pribježište*
 - d) „se razmeću svojom (...) srećom“ (2) *oni koji se prave važni, oni koji su bahati u pokazivanju moći, imovine, znanja i slično*
 - e) „...ono što im ne ide u prilog“ (6) *ono što im ne ide u korist, ono što ne pridonosi njihovoj uvjerljivosti*
2. Opišite, na temelju teksta, ali svojim riječima, što je sve mlada Bjelovarka s početka teksta činila kako bi impresionirala svoje pratitelje na društvenoj mreži Facebook? Zašto je takvo ponašanje ponekad izazivalo i patnju? [5 bodova]

Mlada je Bjelovarka svakodnevno objavljivala više statusa na toj društvenoj mreži, mijenjala je vlastiti fizički izgled samo da bi se time mogla pohvaliti svojim virtualnim prijateljima. Isto tako, lažno je označivala svoju lokaciju samo zato što je ta lokacija prestižna. Uspoređivala se sa svojim prijateljicama i, ako bi koja prijateljica objavila uspješniji status ili sliku, mlada je Bjelovarka svoje prijateljice počela doživljavati kao rivalke, a sebe kao promašaj, rezultat čega je bilo osmišljavanje vlastitih zanimljivijih sadržaja kako bi nadmašila uspjeh svojih prijateljica.

3. Objasnite, na temelju teksta, ali svojim riječima, zašto je psihologinja povukla paralelu između društvenih mreža i uloge koju su nekad imale promenade u manjim gradovima? Koje je sve sličnosti, pozitivne i negativne, ona navela? [5 bodova]

Promenade u manjim gradovima bila su, i još uvijek jesu, mjesta su okupljanja njihovih stanovnika i često središnja točka društvenog života. Na njima su se pokazivali statusni simboli, uspoređivali s drugima, na njima su se tražili i upoznawali budući partneri, poslovni i bračni... Stoga je razumljivo da se za večernje pokazivanje na takvim šetalištima većina ljudi posebno odijevala i uljepšavala, želeći ostaviti što bolji dojam, sakriti svoje mane i

nedostatke, što je rijetko moglo biti u skladu sa stvarnim stanjem. U tome je pogledu takva, lažna, prezentacija umnogome slična pomnoj brizi koju mnogi pojedinci na društvenim mrežama posvećuju svojoj samoprezentaciji.

4. Opišite, na temelju teksta, ali svojim riječima, na koji način i zašto postupci „selektivnog predstavljanja“ (6) i „krivotvorenja stvarnosti“ (9) u konačnici dovode do negativnih posljedica po one koji objavljuju i konzumiraju tako stvorene sadržaje na društvenim mrežama. [5 bodova]

Postupci selektivnog predstavljanja i krivotvorenja stvarnosti posebno su opasni zato što, iako zapravo služe tome da bi slika koju šaljemo svojim pratiteljima bila što savršenija, u potpunosti iskrivljuju percepciju i predodžbu koju oni koji takve sadržaje promatraju imaju o sebi, što za posljedicu ima da i oni krenu u krivotvorenje vlastite stvarnosti, uljepšavanje vlastitog života i tako se zatvoreni krug lažnog predstavljanja, krivotvorene stvarnosti i obmana samo nastavlja, ostavljajući pogubne posljedice na sve koji u njegovu stvaranju sudjeluju.

5. Psihologinja u tekstu kaže kako „naš društveni život na Facebooku može biti intenzivniji od onoga u stvarnosti, ali je osiromašen za sve ono što donosi živi kontakt“. Slažete li se s navedenom tvrdnjom? Obrazložite svoj odgovor. [5 bodova]

Slažem se s navedenom tvrdnjom zato što, iako društvene mreže mogu odražavati stvarni život, one su samo jedan njegov dio, začim, nikako ne smiju postati smisao života samog.

Slažem se s navedenom tvrdnjom zato što su ljudi društvena bića, imaju potrebu fizički boraviti u blizini jedni drugih i nema savršene fotografije ili broja lajkova koji mogu zamijeniti ljepotu druženja uživo.

Ne slažem se s navedenom tvrdnjom jer mislim da su naši profili na društvenim mrežama naš odraz i komunikacija na njima je još uvijek komunikacija, bez obzira na to što se ne nalazimo fizički jedni kraj drugih.

6. „U nekim situacijama crpimo svoju vrijednost iz tuđeg priznanja ili prihvaćanja“. Iznesite svoje mišljenje o ovoj pojavi i navedite njezine negativne vidove. [5 bodova]

Dio je čovjekove prirode da bude priznat i cijenjen i prirodno je i dio našeg životnog puta da radimo na podizanju te vrijednosti. To se jednostavno naziva samopozdanjem, samopoštovanjem i ljubavi prema sebi. Jednostavno je nemoguće voljeti druge ljude, stvari, pojave i život sam ako čovjek prvo ne voli i ne poštuje sebe. Međutim, ponekad u životu naiđu teške situacije koje nam poljujaju samopuzdanje i vjeru u vlastite izbore i put te su nam u tim situacijama tuđe ohrabrenje i tuđe priznanje glavni izvori iz kojih crpimo snagu i vjeru u sebe. No, to je samo privremena i prirodna pomoć koja nam je svima s vremena na vrijeme potrebna. Problemi nastaju kada osoba trajno ima vrlo nisko samopuzdanje, kada zapravo ne zna tko je, što želi i kamo ide i kada su joj pažnja i priznanje okoline jedini izvori samoprihvatanja. Osoba je tada kao list na vodi, nema jasan smjer, u potpunosti ovisi o mišljenju drugih ljudi, što u većini slučajeva dovodi do negativnih osjećaja i

napetosti, a ponekad i do kobnih posljedica. Svatko je krojač vlastitog životnog puta i potpuno je iscrpljujuće, a u konačnici i pogrešno, živjeti prema tuđim mjerilima i za tuđi pogled.

II. dio

[30 bodova]

„Nijedan prikaz ni profil ne mogu u potpunosti prikazati složenost naših osobnosti“.

Komentirajte, vlastitim riječima (minimalno 100 riječi), ovu misao.

Na primjer:

- *ljudska su bića kompleksan sklop mišljenja, želja, vrijednosti, osobina i snova, a taj se sklop mijenja cijeloga života i potpuno ga je nemoguće prikazati u potpunosti*
- *fotografije, koje su glavni instrument samoprikaza na većini suvremenih društvenih mreža, samo su ograničeni dokumenti jednog trenutka našeg života i zapravo o našoj srži govore jako malo, uglavnom ništa*
- *situaciju još gorom čine brojni alati za obradu fotografija kojima se ta nerealna stvarnost još dodatno mijenja i konačan rezultat doista može biti potpuna laž*
- *većina prikaza na društvenim mrežama vrlo je uniformirana, svi selfieji izgledaju isto, upravo se u toj uniformiranosti krije tajna njihove uspješnosti. Takve postavke doista ostavljaju malo prostora za dublji prikaz naše osobnosti*
- *osim toga, nepisano je pravilo društvenih mreža da se na njima objavljuju isključivo pozitivni sadržaji, nasmijana lica, savršeni pejzaži, luda zabava... Život je uvijek bio i uvijek će biti i crn i bijel, i tužan i sretan, sazdan od sreće i nevolje i inzistirati na vječnoj i neprestanoj sreći je zapravo jedna vrsta agresije s moguće trajnim posljedicama po psihu, uglavnom, mladih ljudi koji društvene mreže koriste*
- *ljudi su društvena bića i ništa nikad neće moći umanjiti snagu razgovora oči u oči, toplog prijateljskog razgovora i istinske povezanosti dvoje ljudi i njihovih duša.*

III. dio

[40 bodova]

Napišite esej (minimalno 300 riječi) o jednoj od sljedećih tema:

1. „Tko sam ja kad nema publike?“

2. „Moje je mišljenje je jednako dobro kao i tvoje te bi sva mišljenja trebalo jednako vrednovati“. Osvrnite se na ovo gledište u kontekstu suvremenog svijeta te, posebice, uporabe društvenih medija.

